

12.6.2020

Opetus ja kulttuuriministeriö
PL 29
00023 Valtioneuvosto
kirjaamo@minedu.fi
oppivelvollisuus@minedu.fi

Lausuntopyyntö (VN/1985/2020-OKM-1); 30.4.2020

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi oppivelvollisuuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Yleistä

Savon koulutuskuntayhtymä pitää myönteisenä, että kaikille pyritään turvaamaan toisen asteen tutkinnon suorittaminen. Se edellyttää useiden asioiden toteutumista ja kehittämistä. Ensiksi toisen asteen koulutuksen rahoitus tulee saattaa riittävälle tasolle, jossa voidaan huomioida jokaisen opiskelijan henkilökohtaisen ohjaamisen tarpeet ja koulutuksen toteuttamisen järjestäminen uusien velvoitteiden mukaisesti. Toiseksi toiselle asteelle tulevien opiskelijoiden perusvalmiudet tulee olla riittävät, jotta he voivat selviytyä toisen asteen koulutuksesta. Nyt valmiuksissa on liian paljon puutteita. Tämän korjaaminen edellyttää perusopetuksen resurssien parantamista ja siellä vaikeuksissa olevien nuorten tarvitsemien tukitoimien lisäämistä ennen siirtymistä toisen asteen koulutukseen. Kolmanneksi uudistuksessa tulee arvioida kuinka lisääntyvät vaatimukset ja opiskelijoiden oppimisen tuen kasvu vaikuttaa ammatillisen koulutuksen lisääntyneeseen työelämässä oppimisen toteutumiseen.

Joustava siirtyminen turvattava

Oppivelvollisuuden laajentaminen edellyttää toimivaa tiedonsiirtoa perusopetuksesta toiselle asteelle. Ehdotettu hakeutumisvelvollisuus tukee tätä tärkeää tavoitetta. Siirtyminen edellyttää myös tehostettua opinto-ohjausta, jonka resursointi tulee turvata sekä varmistaa koulutuksella riittävä opinto-ohjaajien saatavuus.

Maksuttomuudessa huomioitava lisärahoituksen tarve ja ohjauksen lisääntyminen

Oppivelvollisuuden laajentaminen ja maksuton toinen aste edellyttää täysimääräistä rahoituksen lisäämistä. Siinä on huomioitava, että laajentamisen seurauksena ohjaamisen ja erityisen tuen tarve voidaan arvioida lisääntyvän keskimääräistä opiskelijakohtaista rahoitusta enemmän. Esitetyistä kustannuslaskelmista Kuntaliiton laskelmaa voidaan pitää lisärahoituksen minimitasona.

Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus

Uuden koulutuskokonaisuuden tavoitteena on siis antaa valmiuksia tutkintotavoitteeseen koulutukseen hakeutumiseen ja tutkinnon suorittamiseen. Kokonaisuus on tarkoitettu sekä oppivelvollisille että muille valmiuksia tarvitseville henkilöille, mikä on hyvä tavoite. TELMA-koulutuksen säilyminen nykyisellään on kannatettava rajaus esitetyistä uudistuksista.

12.6.2020

Vapaa hakeutuminen säilytettävä ja järjestäminen säilytettävä luvanvaraisena

Esityksen mukainen toiselle asteella tapahtuvan vapaan hakeutumisoikeuden säilyttäminen on kannatettavaa. Koulutuksen tulee myös säilyä luvanvaraisena laadun ja rahoituksen turvaamiseksi.

Toimeenpanon aikataulu

Esitetty oppivelvollisuuslaki ja siihen liittyvät muut muutokset on tarkoitettu tulevan voimaan 1.8.2021 alkaen. Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus ja siihen liittyvät uudistukset 1.8.2022. Savon koulutuskuntayhtymä katsoo, että vallitsevassa poikkeustilanteessa olisi perusteltua valmistella molemmat uudistukset tulemaan voimaan samanaikaisesti 1.8.2022, jolloin kummankin valmisteluun, rahoituksen määrittämiseen ja toteutuksen järjestämiseen jäisi riittävästi aikaa.

Yksityiskohtaisia huomioita koskien esitettyjä lakiuudistuksia

Savon koulutuskuntayhtymä katsoo, että

- Esityksen mukaan opiskelupaikan osoittamismenettelyn kautta tulevalle opiskelijalle ei opiskelupaikkaa voitaisi osoittaa tutkintotavoitteisessa koulutuksessa. Niin opiskelijan kuin myös koulutuksen järjestäjän kannalta em. on hyvin perusteltua, koska tutkintoon johtavan koulutuksen onnistuminen ns. pakotettuna, ilman opiskelijan omaa motivaatiota ei ole kovin tuloksellista.
- On perusteltua, että valmentavan koulutuksen suoritus aika on rajattu yhteen vuoteen ja annetaan mahdollisuus siihen, että koulutuksen järjestäjä voi perustellusta syystä myöntää siihen jatkoaikaa. Tämä turvaa sen, että valmentavan koulutuksen aikana opiskelija joutuu tekemään ratkaisuja ja suunnittelemaan tulevaisuuttaan pidemmälle. Esityksen mukainen mahdollisuus siihen, että opiskelija voi vielä tutkintokoulutuksen aikana suorittaa valmentavan koulutuksen osan tai osia voi olla yksilön kannalta joissakin tilanteissa järkevä, mutta koulutuksen järjestäjän toiminnan kannalta tästä saattaa muodostua vaikeasti ennakkoon suunniteltavissa oleva asia.
- Opiskelijaksi ottamisen edellytyksiä käsittelevään pykälään ehdotetaan poikkeussäännöstä, jonka mukaan oppivelvollinen, joka osoitetaan suorittamaan oppivelvollisuuttaan valmentavaan koulutukseen, voitaisiin ottaa opiskelijaksi, vaikka hän olisi jo aiemmin suorittanut valmistavan koulutuksen. Tämä on ristiriidassa valmentavan koulutuksen suoritus aikaa koskevan rajoituksen kanssa ja yksilön kannalta voi kyseenalaistaa valmentavan koulutuksen moneen kertaan suorittamisen mielekkyyttä.
- Esityksen mukaan oppivelvolliselle annettaisiin mahdollisuus suorittaa ammatillinen tutkinto tutkintokoulutukseen osallistumatta ja koulutuksen järjestäjän tulisi tarjota tuo mahdollisuus. On epärealistista olettaa, että jokainen oppivelvollinen ymmärtää edes ohjattuna sitä, että häneltä saattaa puuttua edellytykset suorittaa tutkinto osallistumatta tutkintoon johtavaan koulutukseen.

12.6.2020

Mikäli koulutuksen järjestäjä arvioi, että oppivelvollisella ei ole edellytyksiä suorittaa ammatillista tutkintoa tutkintokoulutukseen osallistumatta, pitää koulutuksen järjestäjällä olla oikeus edellyttää tutkintokoulutukseen osallistumista tai oikeus kieltäytyä tarjoamasta tutkinnon tai sen osan suorittamismahdollisuutta ilman tutkintokoulutukseen osallistumista.

- Oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämistä pitkäaikaisen sairauden ja vamman vuoksi laajennetaan säädöksen perusteluteksteissä siten, että siihen rinnastettaisiin myös erittäin vaikeasta elämäntilanteesta, kuten lähiomaisen kuolemasta tai äkillisestä vakavasta sairastumisesta, johtuva tilapäinen toimintakyvyn aleneminen tai päihderiippuvuuden hoito-ohjelmaan osallistuminen. Vaikean elämäntilanteen tulee näkyä myös itse säädöstekstissä perusteena keskeyttämiselle. Jos tämä jää vain säännöskohtaisiin perusteluihin, on erittäin todennäköistä, että keskeyttämisen perusteita tulkitaan virheellisesti liian tiukasti.
- Tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen lain 17 §:n mukaan opiskelijalla on oikeus saada opetusta ja ohjausta keskimäärin 29 tuntia viikkoa kohti. Näin yksityiskohtaista tuntimääräilmausta ei lakiin tule kirjata, vaan opiskelijan oikeudesta opetukseen ja ohjaukseen riittää samankaltainen kirjaus kuin on tällä hetkellä ammatillisen koulutuksen säädöksissä. Tutkintokoulutukseen valmentavaa koulutusta tullaan järjestämään suurelta osin toisen asteen ammatillisen koulutuksen järjestäjien toimesta. Ammatillisen koulutuksen järjestäminen tarkoittaa opiskelijan tarpeesta lähtevän yksilöllisen opintopolun tarjoamista opiskelijalle, jossa opetus lähtee yksilöllisesti opiskelijan osaamisesta ja hänen tarpeestaan hankkia lisää osaamista, joku tarvitsee tietyn asian oppimiseen opetusta 20 tuntia ja joku toinen vain esim. 5 tuntia. Samoin opiskelijan tarvitseman tuen ja ohjauksen määrä vaihtelee. Koulutuksen järjestäjän tulee voida suunnata resurssia opiskelijan tarpeista lähtien, ei keskimääräisten tuntimäärien perusteella. Koulutuksen järjestäjät tiedostavat ilman tuntimääräyksiä, että ilman opetukseen ja ohjaukseen suunnattuja resursseja ei tule opintosuoritteita ja tuloksia.
- Perusopetuksen järjestäjän ohjaus- ja valvontavastuu tulee kestää siihen saakka, kunnes opiskelija aloittaa opinnot uudessa oppilaitoksessa. Tämä tulee kirjata selkeästi lakitekstiin.
- Ammatillisen perustutkinnon suorittaneen henkilön, jonka tarkoituksena on hakeutua tutkinnon suorittamisen jälkeen jatko-opintoihin, mutta joka ei ole saanut opiskelupaikkaa, oikeus saada ohjausta jatko-opintoihin liittyvään hakeutumiseen ja urasuunnitelmiin ulottuu tutkinnon suorittamisvuotta seuraavan vuoden loppuun. Tämä tarkoittaisi, että tammikuussa tutkinnon suorittaneen osalta koulutuksen järjestäjällä olisi tuo ohjausvelvoite melkein kaksi vuotta. Em. ohjausoikeus tulisi ulottaa ajallisesti vain seuraavaan ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen hakukierrokseen.
- Esityksessä todetaan, että oppivelvollisuuslain mukaisen opiskelupaikan osoittamismenettelyllä tutkintokoulutuksen valmentavaan koulutukseen tulevat opiskelijat tarvitsevat keskimääräistä enemmän lähiopetusta, opintojen ohjausta ja muita tukitoimia opintojensa aikana. Tässä tarkastelussa ei voida lähteä siitä, että tämän opiskelijaryhmän riittävä ohjaus hoituisi nykyisillä resursseilla, eli koulutuksen järjestäjälle tulee turvata ohjauksen edellyttämä riittävä rahoitus

12.6.2020

- Opiskelijoita ei opintojen järjestämisessä eritellä sen mukaan, onko kyseessä oppivelvollinen, maksuttomaan koulutukseen oikeutettu vai yli 20-vuotias aikuinen, mutta todellisuudessa koulutuksen järjestäjän tulee opetusta järjestäessään pystyä huolehtimaan siitä, että maksuttomuus koskee vain sellaista opiskelijaa, jolla on siihen oikeus. Nykyisen rahoituksen taso ei mitenkään mahdollista maksuttomuuden piiriin kuuluvien laajentamista, joten em. järjestäminen ja seuranta aiheuttavat koulutuksen järjestäjälle lisäresurssitarvetta.
- Koulutuksen järjestäjän oppimateriaalikustannukset (hankinta, varastointi, huolto ja puhdistus) tulee huomioida rahoituksessa.
- Koulutuksen järjestäjän velvoite maksaa oppivelvolliselle majoituskorvausta tai matkakorvausta tulee korvata rahoituksessa koulutuksen järjestäjälle täysimääräisesti.
- Joiltakin osin uusiin ja muutettaviin lakeihin sisältyy oppivelvollisia koskien epäloogisuutta: joitakin oppivelvollisia koskevia asioita on kirjoitettu myös ammatillisesta koulutuksesta annettavaan lakiin, kuten esimerkiksi oppivelvollisen eronneeksi katsominen, mutta jotkin muut asiat löytyvät vain oppivelvollisuuslaista, esimerkiksi väliaikainen keskeyttäminen, josta ammatillisen koulutuksen laissa mainitaan vain, että ei sovelleta oppivelvollisuuteen. Tällaiset asiat tulee ottaa huomioon lakiesitysten viimeistelyssä.

Kuopiossa 12.6.2020

SAVON KOULUTUSKUNTAYHTYMÄ

Heikki Helve
kuntayhtymän johtaja

12.6.2020

Lausunnon keskeinen sisältö

Savon koulutuskuntayhtymä pitää myönteisenä, että kaikille pyritään turvaamaan toisen asteen tutkinnon suorittaminen. Esitettyjen uudistusten toteuttamisen edellytyksenä ovat:

- perusrahoituksen nostaminen ja turvaaminen
- lisäkustannusten täysimääräisellä kattaminen
- tulevien opiskelijoiden perusvalmiuksien parantaminen vastaamaan toisen asteen vaatimuksia, mikä edellyttää perusopetuksen resursoinnin lisäämistä
- uudistuksessa tulee arvioida kuinka lisääntyvät vaatimukset ja opiskelijoiden oppimisen tuen kasvu vaikuttaa ammatillisen koulutuksen lisääntyneeseen työelämässä oppimisen toteutumiseen.

Oppivelvollisuuden laajentaminen edellyttää toimivaa tiedonsiirtoa perusopetuksesta toiselle asteelle. Ehdotettu hakeutumisvelvollisuus tukee tätä tärkeää tavoitetta. Siirtyminen edellyttää myös tehostettua opinto-ohjausta, jonka resursointi tulee turvata sekä varmistaa koulutuksella riittävä opinto-ohjaajien saatavuus.

Oppivelvollisuuden laajentaminen ja maksuton toinen aste edellyttää täysimääräistä rahoituksen lisäämistä. Siinä on huomioitava, että laajentamisen seurauksena ohjaamisen ja erityisen tuen tarve voidaan arvioida lisääntyvän keskimääräistä opiskelijakohtaista rahoitusta enemmän. Esitetyistä kustannuslaskelmista Kuntaliiton laskelmaa voidaan pitää lisärahoituksen miinimitasona.

Uuden koulutuskokonaisuuden tavoitteena on antaa valmiuksia tutkintotavoitteeseen koulutukseen hakeutumiseen ja tutkinnon suorittamiseen. Kokonaisuus on tarkoitettu sekä oppivelvollisille että muille valmiuksia tarvitseville henkilöille, mikä on hyvä tavoite. TELMA-koulutuksen säilyminen nykyisellään on kannatettava rajaus esitetyistä uudistuksista.

Esityksen mukainen toiselle asteelle tapahtuvan vapaan hakeutumisosoikeuden säilyttäminen on kannatettavaa. Koulutuksen tulee myös säilyä luvanvaraisena laadun ja rahoituksen turvaamiseksi.

Esitetty oppivelvollisuuslaki ja siihen liittyvät muut muutokset on tarkoitettu tulevan voimaan 1.8.2021 alkaen. Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus ja siihen liittyvät uudistukset 1.8.2022. Savon koulutuskuntayhtymä katsoo, että vallitsevassa poikkeustilanteessa olisi perusteltua valmistella molemmat uudistukset tulemaan voimaan samanaikaisesti 1.8.2022, jolloin kummankin valmisteluun, rahoituksen määrittämiseen ja toteutuksen järjestämiseen jäisi riittävästi aikaa.